

Selkokieline sanasto netistä ja saavutettavuudesta

**Ohjeet,
miten sinä voit käyttää
tätä sanastoa**

Hei,

lukija!

Tässä on selkokieline sanasto
eli selkosanasto.

Selkosanasto

on lista vaikeista sanoista,
jotka selitetään selkokielen avulla.

Selkosanaston avulla

voit ymmärtää paremmin,
mitä nämä sanat tarkoittavat
ja voit ymmärtää paremmin tekstejä,
joissa on näitä sanoja.

Selkosanaston aihe on netti

ja saavutettavuus.

Selkösanasto on suunnattu
kehitysvammaisille ihmisille,
mutta kuka tahansa
voi hyötyä tästä.

Selkösanasto on tehty yhteistyössä
Selkeästi meille -hankkeen kanssa.

Sanaston alussa on sisällysluettelo.

Kun sinä menet sisällysluetteloon,
voit mennä sen sanan kohdalle,
joka kiinnostaa sinua.

Jos sinä käytät sanastoa tietokoneella,
vie hiiren osoitin sen sanan
sivunumeron päälle,
jota haluat katsoa.

Tämän jälkeen sinä voit painaa
hiiren vasemmalla näppäimellä
sivunumeron kohdalta.

Jos sinä katsot sanastoa
jollakin muulla laitteella,
kuten esimerkiksi puhelimellasi,
voit painaa sormellasi sitä sanaa,
jota haluat katsoa.

Kun sinä olet jonkin sanan kohdalla,
voit huomata,
että sanan edessä
on kysymysmerkki
ja selityksen edessä
on huutomerkki.

? Kysymysmerkki.

! Huutomerkki.

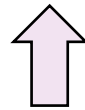
Kysymysmerkki ilmoittaa,
että tässä kohtaa on sana,
jonka minä haluan selittää sinulle.

Huutomerkki ilmoittaa sinulle sen,
mistä kohtaa sanan selitys alkaa.

Jos sanan vieressä on toinen sana
ja se on suluissa,
se tarkoittaa,
että molemmat sanat
tarkoittavat samaa asiaa.

Joissain kohdissa sinä voit nähdä,
että jokin sana on alleviivattu.

mobiilisovellus on sovellus,

Kun sana on alleviivattu,
se tarkoittaa sitä,
että olen selittänyt sen
muualla sanastossa.

Sanan alleviivaus tarkoittaa sitä,
että sinä voit napsauttaa sitä sanaa

hiiren vasemmalla painikkeella
tai sormellasi.

Kun sinä painat sanaa,
joka on alleviivattu,
voit mennä helposti katsomaan,
mitä alleviivattu sana tarkoittaa.

Minä olen lisännyt
joidenkin sanojen kohdalle
mustia neliöitä.

Musta neliö tarkoittaa,
että sen sisällä on esimerkki,
joka auttaa sinua ymmärtämään sanan.

Neliön yläreunassa lukee
”Esimerkki”.

Minä toivon,
että tästä sanastosta
on sinulle hyötyä.

Kiitos sanaston testaajille,
kiitos sanaston lukijoille
ja kiitos Selkeästi meille -hankkeelle.

Hyviä lukuhetkiä!

SISÄLLYSLUETTELO

Ohjeet, miten sinä voit käyttää tätä sanastoa	1
? eväste	13
? Google	16
? helppokäyttötoiminto	19
? kaista (netin nopeus)	22
? käytettävyys	24
? kognitiivinen	26
? linkki	28
? mobiili	32
? mobiilipankki	34

? QR-koodi.....	35
? saavutettavuus	37
? selain.....	40
? some.....	42
? sovellus	44
? vaikuttaminen	47
? valikko	49
? verkkopalvelu (nettipalvelu)	54
? WiFi (langaton verkkoyhteys)	57
? älypuhelin	60

Sanat

? eväste

! Evästeet ovat tietoja,

joita nettisivu tallentaa [selaimen](#),

kun sinä selaat nettisivua.

Evästeet ehdottavat sinulle

muita nettisivuja

ja näyttävät erilaisia mainoksia.

Tämä perustuu siihen,
millä nettisivuilla
sinä olet käynyt aiemmin.

ESIMERKKI

Sinä löydät netistä uudet kengät,
jotka haluat ostaa.

Kun sinä menet toiselle nettisivulle,
esimerkiksi Iltalehden nettisivulle,
saat mainoksen niistä kengistä,
jotka sinä haluat ostaa.

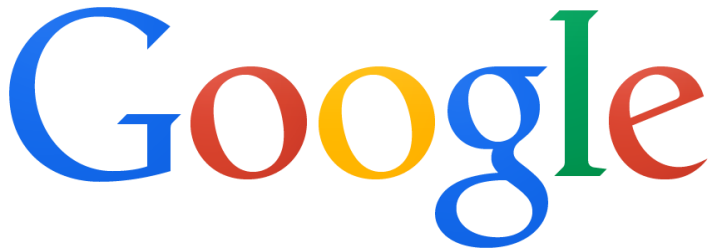
Evästeet antavat siis sinulle mainoksia.

Evästeet kertovat sivustojen tekijöille,
kuinka monta ihmistä
heidän sivuillaan käy.

? Google

! Google on hakukone netissä.

ESIMERKKI

Tässä on Googlen logo eli tunnus.

Hakukoneen avulla
sinä voit löytää esimerkiksi
tietoa ja verkkosivuja.

Hakukone on ensimmäinen nettisivu,
joka tulee esille,
kun sinä avaat selaimen
tietokoneella tai puhelimella.

Yleensä Googlen hakukone
avautuu ensimmäisenä.

Googlen hakukone
on maailman suosituin hakukone.

Sinä voit käyttää
myös muita hakukoneita,
kuten esimerkiksi Bing-hakukonetta.

? helppokäyttötoiminto

! Helppokäyttötoiminto on toiminto, joka auttaa sinua käyttämään [laitteita](#), kuten älypuhelinta tai tietokonetta.

Nämä toiminnot auttavat sinua, jos sinulla on ongelmia näössä tai kuulossa tai jos sinun on vaikea hallita käsien liikkeitä.

Sinä voit esimerkiksi
suurentaa laitteesi tekstiä
tai säätää laitteesi kirkkautta.

Laite voi muuttaa
sinun puheesi tekstiksi.

ESIMERKKI

Suurena tekstiä

Esimerkkiteksti

Vedä liukusäädintä, kunnes esimerkkiteksti on helposti luettavissa, ja valitse sitten Käytä

A A

Käytä

Tässä on yksi helppokäyttötoiminto.

Tämän toiminnon avulla

sinä voit suurentaa tekstiä laitteellasi.

? kaista (netin nopeus)

! Kaista eli netin nopeus

tarkoittaa sitä,

kuinka nopea

sinun nettiyhteytesi on.

Jos sinulla on vähän kaistaa,

sinun netinkäyttösi on hitaampaa.

Kaistan määrä,
jota sinä tarvitset,
riippuu siitä,
mitä sinä teet netissä.

ESIMERKKI

Jos sinä haluat lukea uutisia
tai jos haluat selailla nettisivuja,
et tarvitse paljoa kaistaa.

Jos sinä haluat pelata pelejä
tai jos haluat katsoa videoita,
tarvitset enemmän kaistaa.

? käytettävyys

! Käytettävyys tarkoittaa, että sinun on helppo liikkua ja etsiä tietoa nettisivulla tai [verkkopalvelussa](#).

Sinun on helppo oppia ja muistaa, miten nettisivu toimii, jos nettisivu on hyvin käytettävä.

Jos nettisivun käytettävyys on huono, sinä eksyt helposti nettisivun sisällä.

Jos nettisivu on huonosti käytettävä,
sinä et löydä helposti sitä tietoa,
mitä etsit nettisivulta.

? **kognitiivinen**

! Sana **kognitiivinen** liittyy aivoihisi.

Esimerkiksi muisti, ajattelu,
havaitseminen ja tunnistaminen
ovat **kognitiivisia** asioita,
joita sinä teet joka päivä.

Jos tekstissä on paljon
vaikeita sanoja ja lauseita,
sinun voi olla vaikea ymmärtää tekstiä.

Kognitiivinen saavutettavuus

tarkoittaa sitä,
että sinun on helpompi ymmärtää,
sinun on helpompi muistaa
ja sinun on helpompi omaksua se,
mitä sinä luet netissä.

Kun teksti

on kognitiivisesti saavutettava,
se tarkoittaa sitä,
että tekstiä on helppo ymmärtää.

Tekstissä ei ole liian vaikeita sanoja
tai liian vaikeita lauseita.

? linkki

! Linkki on teksti, kuva tai sana,
jonka avulla sinä voit siirtyä
verkkosivulta toiselle.

Kun sinä painat linkkiä,
jonka näet tekstissä,
voit siirtyä toiselle verkkosivulle.

Jos tekstissä on linkki,
sinä tiedät sen,

kun viet hiiren osoittimen
kuvan tai tekstin päälle.

Kun sinä viet hiiren osoittimen
tekstin päälle,
hiiren osoitin muuttuu
nuolesta sormeksi.

ESIMERKKI 1

26.8.2021

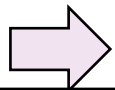
**Pohjois-Karjala iskuryhmä iski Siun soten
sivuille**

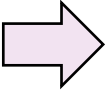

Tässä on linkki.

Kun sinä viet hiiren osoittimen
 uutisen kohdalle,

hiiren osoitin muuttuu sormeksi.

Hiiren osoitin

on kuvassa

vihreässä laatikossa.

Uutisen voi tunnistaa linkiksi myös siitä,
että sen ympärillä on ääriviivat.

? mobiili

! Mobiili tarkoittaa laitetta,
jota sinä voit kantaa mukanas
ja jolla voi käyttää nettiä.

Ihmiset sanovat ”mobiili” tai ”laite”,
kun he puhuvat mobiililaitteista.

Esimerkiksi puhelin, tabletti
ja kannettava tietokone
ovat mobiililaitteita.

Mobiililaitte tarkoittaa siis laitetta,
jota voit kantaa mukana
ja jolla pääset nettiin.

Mobiilisovellus taas on [sovellus](#),
jonka sinä voit ladata
mobiililaitteellesi.

? mobiilipankki

! Mobiilipankki on [mobiilisovellus](#),
jonka sinä voit ladata puhelimeesi.

Sinä voit ottaa yhteyttä pankkiin
mobiilisovelluksen avulla.

Mobiilipankissa sinä voit hoitaa
pankkiasiasi [laitteesi](#) avulla.

Jokaisella pankilla
on oma mobiilisovelluksensa.

? QR-koodi

! QR-koodi on eräänlainen viivakoodi.

ESIMERKKI

QR-koodi näyttää tältä.

QR-koodi tulee englannin kielestä sanoista ”quick response”, joka on suomeksi ”nopea vastaus”.

QR-koodi on siis nopea tapa mennä jollekin nettisivulle.

Jotta sinä voisit lukea QR-koodin, sinun täytyy ladata [sovellus](#) puhelimeesi.

Jos nettisivun osoite on liian pitkä tai liian vaikea, tämä koodi on todella hyödyllinen.

? saavutettavuus

! Saavutettavuus on sana,
joka liittyy nettiin ja sen käyttöön.

Saavutettavuus tarkoittaa sitä,
että sinun on helpompi
käyttää verkkopalveluita.

Saavutettava verkkopalvelu
huomioi sinut
ja sinun tarpeesi.

Saavutettava verkkopalvelu
on tarkoitettu kaikille,
joilla on ongelmia esimerkiksi
lukemisen, kuuntelemisen tai
tekstin ymmärtämisen kanssa.

Esimerkiksi [helppokäyttötoiminnot](#)
auttavat sinua saavutettavuudessa.

Esimerkiksi vaikeita sanoja,
pitkiä lauseita ja pientä tekstiä
on joskus vaikea ymmärtää.

Kun [verkkopalvelu](#) on saavutettava,
se käyttää helppoja sanoja
ja isoa tekstiä
jotta sinä ymmärrät paremmin.

Kun jokin asia on saavutettava,
sinä voit ymmärtää asioita paremmin
ja voit [vaikuttaa](#) omiin asioihisi.

? selain

! Selain on [sovellus](#),

jonka sinä voit ladata [laitteellesi](#).

Kun sinä avaat selaimen,

voit mennä nettiin

ja lukea esimerkiksi uutisia

tai katsoa videoita.

Jotta sinä voit käyttää selainta,

sinun täytyy muodostaa [verkkoyhteys](#).

Esimerkiksi Google Chrome,
Microsoft Edge ja Mozilla Firefox
ovat selaimia.

ESIMERKKI

Google Chrome.

Microsoft Edge.

Mozilla Firefox.

? some

! Some on lyhenne sanoista
sosiaalinen media.

Sosiaalinen media tarkoittaa sitä,
että ihmiset puhuvat keskenään netissä
ja että ihmiset tekevät sisältöä nettiin.

Sosiaalisen median palveluita ovat
esimerkiksi Facebook, Instagram,
Wikipedia ja YouTube.

Sosiaalisen median sovelluksissa
on erilaisia ikärajoja.

Sinun täytyy olla vähintään 13-vuotias,
että sinä voit käyttää esimerkiksi
Facebookia tai Instagramia.

? sovellus

! Sovellus on ohjelma,

jonka sinä voit ladata

tietokoneellesi tai puhelimeesi

eli [mobiililaitteellesi.](#)

Sovellukset voivat olla ilmaisia

tai maksullisia.

Esimerkiksi [selain](#) on sovellus.

Paikka,

josta sinä voit ladata sovelluksia,
on nimeltään sovelluskauppa.

Sovelluskaupan nimi voi olla esimerkiksi
Google Play Store tai
Huawei App Gallery.

Sovelluskaupasta sinä voit valita,
mikä sovellus sinua kiinnostaa eniten.

Sovelluskaupassa on esimerkiksi
erilaisia pelejä ja [mobiilipankkeja](#).

Sovelluskauppa
on turvallisin vaihtoehto
ladata sovelluksia.

? vaikuttaminen

! Vaikuttaminen tarkoittaa,
että sinä voit osallistua siihen,
mitä päätöksiä Suomessa tehdään.

Jokaisella ihmisellä Suomessa
on oikeus vaikuttaa ja kertoa,
mitä mieltä hän on asioista.

Sinä voit vaikuttaa esimerkiksi
kotona, koulussa, harrastuksissa
ja netissä.

Sinä voit vaikuttaa esimerkiksi siten,
että käyt äänestämässä vaaleissa,
teet kansalaisaloitteen tai
teet vapaaehtoistyötä.

? valikko

! Valikko on lista vaihtoehtoista, joista sinä voit valita sen vaihtoehdon, jonka haluat tehdä.

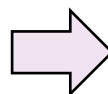
Sinä voit löytää valikoita esimerkiksi [selaimestasi](#) tai [sovelluksestasi](#), jonka sinä olet ladannut [mobiililaitteellesi](#).

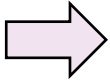
ESIMERKKI 1

Toiminta	▼
Tuki ja neuvot	▼
Tukiliitto ja yhdistykset	▼
Tarinat	
Malike	▼

Kuvassa on viisi eri valikkoa.

Näiden valikoiden nimi on **ylävalikko**.

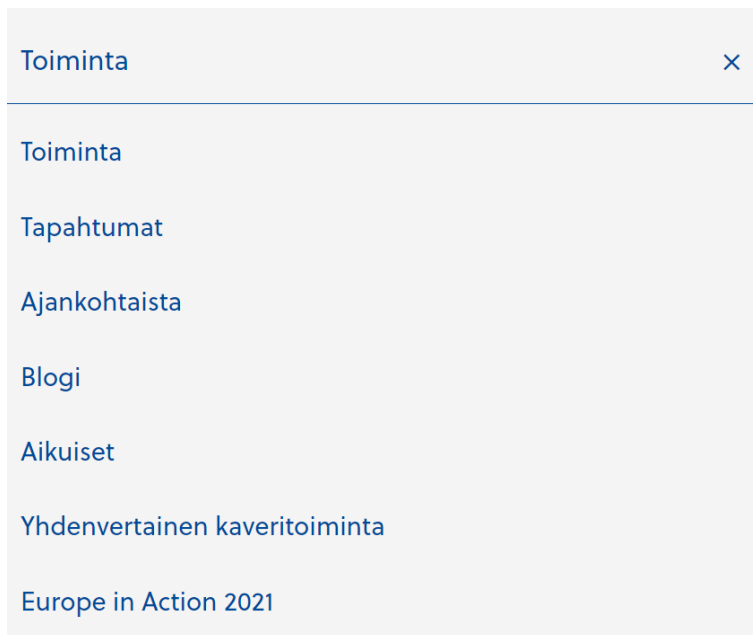

Ylävalikko tarkoittaa valikkoa,
josta sinä näet,
mitä kaikkea nettisivu sisältää.

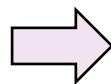
Esimerkiksi Tukiliitto.fi -sivustolla
on viisi eri ylävalikkoa,
joista sivusto koostuu:

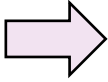
- 1) Toiminta
- 2) Tuki ja seurat
- 3) Tukiliitto ja yhdistykset
- 4) Tarinat
- 5) Malike.

ESIMERKKI 2

Kun sinä painat esimerkiksi
”Toiminta”-ylävalikosta,
eteesi tulee uusia valikoita.

Näiden valikoiden nimi on **alavalikko**.

Alavalikko tarkoittaa valikkoa,
joka avautuu,
kun painat ylävalikkoa.

”Toiminta” -ylävalikossa
on monta eri alavalikkoa,
kuten esimerkiksi
tapahtumat, ajankohtaista
ja blogi.

? verkkopalvelu (nettipalvelu)

! Verkkopalvelu on palvelu,
jota sinä voit käyttää netissä.

Verkkopalveluita on kaikki ne palvelut,
joita nettisivusto tarjoaa sinulle.

Esimerkiksi Yle, HSL ja poliisi
ovat nettisivustoja,
jotka tarjoavat verkkopalveluita.

ESIMERKKI

Tee rikos- ilmoitus	Näin estät rikoksen	Jätä vihje poliisille	Passit ja muut luvat
Poliisin neuvontapalvelu	Välähtikö valvontakamera?	Hae yhteystietoja	Henkilötietojen käsittely

Tässä on palvelut,
joita Suomen poliisi tarjoaa
nettisivustollaan.

Jos sinä näet sanat

digitaalinen tai **sähköinen palvelu**,

ne tarkoittavat samaa asiaa

kuin verkkopalvelu.

? WiFi (langaton verkkoyhteys)

! WiFi tarkoittaa samaa asiaa kuin langaton verkkoyhteys.

Langaton verkkoyhteys tarkoittaa sitä, että sinun ei tarvitse kiinnittää koneeseen erillistä nettijohtoa.

Sinä voit käyttää nettiä
joko langattomalla
tai langallisella verkkoyhteydellä.

Langallinen verkkoyhteys tarkoittaa,
että sinun tarvitsee kiinnittää
laitteeseesi erillinen nettijohto.

ESIMERKKI

Tämä on merkki siitä,
että sinä olet yhdistänyt [laitteesi](#)
langattomaan verkkoyhteyteen.

Tämän merkin sinä voit nähdä,
kun katsot tietokoneesi näytön
oikeaan alakulmaan
tai oikeaan yläkulmaan
tai puhelimesi näytön yläreunaan.

? älypuhelin

! Älypuhelin on puhelin,
jossa on älykkäitä ominaisuuksia.

Älypuhelin on [mobiililaite](#).

Älypuhelimien avulla
sinä voit soittaa puheluita
ja lähettää tekstiviestejä
samalla tavalla
kuin perinteisellä puhelimella.

Älypuhelimien avulla
sinä voit esimerkiksi
mennä nettiin,
ottaa valokuvia
ja kuunnella musiikkia.

Älypuhelimissa on yleensä
iso kosketusnäyttö.